

ACADEMIA ROMÂNĂ

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul V, nr. 4

IAȘI

octombrie–decembrie 2004

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Simpozion internațional
- Lucrări publicate
- Comunicări științifice
- Personalități, modele
- Restituiri
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În al patrulea trimestru al anului 2004:

➤ La **Departamentul de lexicologie – lexicografie** s-au revizuit și finalizat 440 p. (standard) din *Dicționarul limbii romne (DLR), Litera L*, Partea 1 (**l – lherzolit**). De asemenea, a fost terminată refacerea (în urma lecturii Comisiei de etimologii) a 1989 de pagini care alcătuiesc tomul XIII (*Litera V* și *Literele W, X, Y*), Partea a 3-a, porțiunea a II-a (**voagnăr – yucca**), volum care a fost expediat Editurii Academiei în luna decembrie. În aceeași lună au fost finalizate și trimise Comisiei de etimologii 490 p. din *Litera E*, Partea 1 (**e – epuvariantabil**).

➤ La **Departamentul de dialectologie** au fost continuate lucrările la tema **Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina**. Pentru vol. III de hărți și material necartografiat au fost redactate, în forma adaptată tehnoredactării asistate de calculator, răspunsurile pentru 10 hărți. Au fost introduse în calculator redactările a 15 hărți și a 18 texte de tipul material necartografiat. A fost revizuită, în vederea imprimării, forma definitivă a *Prospectului* de prezentare a posibilităților de tehnoredactare asistată de calculator pentru volumul în lucru (prefață, sumar, hărți și planșe cu material necartografiat, indicele de cuvinte și forme din hărți și

din materialul necartografiat). La tema **Bază de date pentru culegerea asistată de calculator. NALR. Moldova și Bucovina**, au fost stocate informațiile la zi; în colaborare cu Institutul de Informatică Teoretică de la Filiala Iași a Academiei Române, s-a continuat completarea bazei cu programe privitoare la redactarea materialului necartografiat (selectarea automată a răspunsurilor după tipologia lexicală și fonetică).

➤ **Departamentul de toponimie** a continuat redactările la dicționarele toponimice zonale (bazinele hidrografice ale râurilor Bârlad și Trotuș), 100 p., și documentarea istorică (două cercetări în Arhivele Naționale Piatra-Neamț și Ocolul Silvic Neamț) și lingvistică (două anchete în comunele Pipirig și Timișești) din care au rezultat 500 de fișe, pentru dicționarul bazinului râului Neamț.

➤ Membrii **Departamentului de etnografie și folclor** au efectuat cercetări de teren în trei localități, îmbogățind, astfel, colecțiile de documente etnologice existente în *Arhiva de folclor a Moldovei și Bucovinei*. S-au încheiat operațiunile de arhivare științifică a *Fondului Petru Caraman* și a documentelor etnomuzicologice din colecțiile *AFMB*. Pentru proiectul *Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*, volumul al III-lea, s-au definitivat antologiile folclorice (literare și muzicale) și s-au redactat capitole din studiile planificate. Lucia Cireș și Silvia Ciubotaru și-au încheiat cercetările monografice – *Zona Tecuciului. Monografie folclorică*, și, respectiv, *Folclorul medical din Moldova. Tipologie și corpus de texte* – ambele proiecte fiind recepționate de Consiliul științific al Institutului.

➤ La **Departamentul de istorie literară** s-a lucrat în continuare pentru *Dicționarul general al literaturii române (DGLR)*, proiect fundamental al Academiei. S-au redactat alte articole monografice (Miron Grindea, Sorana Gurian, Adrian Hurmuz, „Idea românească” (1935–1937), „Idea românească” (1939), Ioan Missir, Eugeniu Speranția, Mihail D. Stamati, Sandu Tzigara-Samurcaș, Alexandru Tzigara-Samurcaș); un grup de cercetători a asigurat operațiunile de revizie și coordonare la volumul III din *DGLR*, articole de la literele E-K (1600 p.), împreună cu grupul similar de la Institutul „G. Călinescu”; s-au întreprins cercetări și s-a pregătit informația pentru un nou set de articole, care vor fi redactate în trimestrul I din 2005. Pentru *Arhiva* și *Baza de date a DGLR* s-a extins corespondența cu diverse instituții și persoane particulare și s-a fișat un set de cărți și reviste apărute în prima parte a anului 2004. Toți cercetătorii au participat la pregătirea manifestărilor științifice organizate de Institutul de Filologie Română.

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL
SPAȚIUL LINGVISTIC ȘI LITERAR ROMÂNESC DIN PERSPECTIVA
INTEGRĂRII EUROPENE

◆ În zilele de 1–2 octombrie 2004, s-au desfășurat lucrările Simpozionului Internațional organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași și de Asociația pentru literatură română și cultura poporului român **ASTRA**. Despărțământul „M. Kogălniceanu” – Iași.

Alocuțiunea de deschidere a Simpozionului a fost rostită de prof. univ. dr. **Dan Mănuță**, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”. Cuvinte de salut au fost adresate de către reprezentantul românilor sud-dunăreni, precum și de către prof. Areta Moșu, președinta Asociației pentru literatură română și cultura poporului român **ASTRA**. Despărțământul „M. Kogălniceanu” – Iași. În plen, prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, director adjunct al Institutului „Jordan – Rosetti” din București, a prezentat comunicarea *Romanitatea sud-dunăreană azi*; a fost prezentat filmul documentar *Poet, rebel și vagabond. Panait Istrati – un Gorki balcanic*, realizat de prof. univ. dr. Heinrich Stiehler (Austria).

◆ **SECȚIUNEA DE LINGVISTICĂ** s-a structurat în trei subsecțiuni:

- Sub titlul *Generalia romanica* – avându-i în cele două ședințe ca moderatori pe prof. univ. dr. **Stelian Dumistrăcel** (România) și pe prof. univ. dr. **Rudolf Windisch** (Germania), iar ca secretari pe **Elena Dănilă** și, respectiv, pe **Daniela Butnaru** –, au fost susținute comunicările: **Rudolf Windisch** (Germania), *Wer sind wir?*; **Ioana Vintilă-Rădulescu** (România), *Spațiul lingvistic românesc din perspectiva integrării europene și a reglementărilor internaționale pentru protecția limbilor*; **Thomas Krefeld** (Germania), *Le roumain et la Romania continua*; **Sergyi Luchkanyn** (Ucraina), *Scurtă istorie a filologiei române la Kiev*; **Gheorghe Popa** (Republica Moldova), *Relația identitate națională – integrare europeană din perspectiva coșeriană*; **Fernando Sánchez Miret** (Spania), *Gramatica istorică a limbii române din perspectiva Spaniei*; **Petru Zugun** (România), *Amploarea neologizării limbii române*; **Roberto Merlo** (Italia), *Problema raporturilor lingvistice timpurii între slavi și români: despre o posibilă influență protoromânească asupra protoslavei*; **Tatiana Slama-Cazacu** (România), *Limba de lemn – o universalie a manipulării*; **Teresa Ferro** (Italia), *Istroromânii în gândirea lingvistică a cercetătorului italian Matteo Bartoli*; **Adrian Turculeț** (România), *Conștiința lingvistică și*

pierderea limbii materne; Cornelia Cujbă (România), Perspectiva terminologică asupra globalizării prin informatizare; Luminița Hoartă-Cărăușu (România), Universalii pragmatice ale discursului. Elemente deictice ale spațiului și timpului în limba română vorbită actuală; Brândușa Amălăncei (România), Valențe integrative social și cultural ale discursului publicitar; Casia Zaharia (România), Despre ecolingvistică, lingvistică ecologică și ecologia limbajului; Monica Bilauca (România), Termeni creștini în discursul public din perspectiva integrării europene; Teodora Ghivirigă (România), Probleme de terminologie juridică constituțională în limbile engleză și română în contextul integrării europene.

• Sub titlul *Geografie lingvistică* – moderatorii, în cele trei ședințe, fiind acad. **Silviu Berejan** (Republica Moldova), **Fernando Sánchez Miret** (Spania) și **Teresa Ferro** (Italia), secretari **Luminița Botoșineanu** și, respectiv, **Veronica Olariu** și **Mioara Săcrieru-Dragomir** –, au fost prezentate comunicările: **Vasilea Mihali** (Austria), *O enclavă lingvistică pe cale de dispariție: istroromânii*; **Manuela Nevaci** (România), *Neologisme romanice în publicațiile aromânești din Republica Macedonia*; **Carmen-Gabriela Pamfil** (România), *Dihotomia ivănesciană popular – literar cu referire la limba română din Republica Moldova*; **Alexandru Dârul** (Republica Moldova), *Note privind aspectul lingvistic al reclamei în Republica Moldova*; **Joanna Porawska** (Polonia), *Imaginea lingvistic-culturală a valahilor și a Valahiei în limba polonă. Stereotipul „nobiliar”*; **Stelian Dumistrăcel**, **Doina Hreapcă** (România), *Variația diatopică a dacoromânei: exegeză românească și reflectare în lingvistica germană*; **Martin Maiden** (Anglia), *Graiurile de peste Dunăre și graiurile din România. O perspectivă comparată asupra unor probleme de morfologie istorică a limbii române și a dialectelor românești*; **Silviu Berejan** (Republica Moldova), *Aspectul vorbit al limbii române în spațiul dintre Prut și Nistru*; **Adrian Poruciuc** (România), *Rom. bordei ca vechi germanism*; **Polina Kiseolar** (Ucraina), *Efecte ale planificării lingvistice în sudul Basarabiei (regiunea Odesa, Ucraina): ucraineana ca limbă de stat*; **Nistor Bardu** (România), *Observații asupra graiului aromânesc din localitatea Șipsca (Albania). Aspecte fonetice*; **Liubov Lazarenko** (Ucraina), *Relațiile lingvistice româno-ucrainene în Ucraina: actualitate și perspectivă*; **Paraschiva Boboc** (România), *Cuvinte populare românești în limba bulgară. Aspecte lexico-semantice*; **Aliona Yakobets** (Ucraina), *Situația învățământului românesc în școlile din Ucraina*;

Anatol Ciobanu (Republica Moldova), *O problemă controversată în Republica Moldova: „limba de stat” și „limba oficială”*; Teodor Cotelnic (Republica Moldova), *Politica etnolingvistică în Republica Moldova*.

• Sub genericul *De la endonime la exonime* – moderator prof. univ. dr. Vasile Arvinte (România), secretar Gabriela Haja – au fost prezentate comunicările: Mihaela Bucin (Ungaria), *Indici identitari: patronimul*; Vasile Arvinte (România), *Denumiri pentru limbile romanice din sud-estul Europei: etnonimul «vlah», «valah»*; Mioara Săcrieru-Dragomir (România), *O atestare necunoscută a etnonimului «cuțovlah» în Hronograf den începutul lumii ...*; Aida Todi, Manuela Nevaci (România), *Considerații istorice și lingvistice asupra termenilor «vlah» și «valah»*; Elena Dănilă (România), *Raporturi sintactice în limba română vorbită în România și în spațiile limitrofe (cu privire specială asupra raportului sintactic de incidență)*.

♦ La SECȚIUNEA DE LITERATURĂ s-a organizat subsecțiunea *Literatura română dincolo de granițele țării*, avându-i ca moderatori pe acad. Grigore Bostan (Ucraina) și acad. Nicolae Bilețchi (Republica Moldova), secretari fiind Șerban Axinte și Amalia Voicu. Au fost prezentate comunicările: Noemi Bomher (România), *Trei poeți de peste Prut în căutarea identității*; Victor Durnea (România), *Scriitor român – scriitor evreu*; Ana Bantoș (Republica Moldova), *Oralitatea discursului literar contemporan*; Maria Șleahțișchi (Republica Moldova), *Rescrierea sau Efectul Menard în romanul optzecist*; Felicia Cenușă (Republica Moldova), *Reflecții despre proza actuală din Republica Moldova*; Lora Bostan (Ucraina), *Școala cernăuțeană de traducători*; Nicolae Bilețchi (Republica Moldova), *Literatura română din Basarabia pe calea integrării europene: impasuri și perspective*; Grigore Bostan (Ucraina), *Contribuții bucovinene la cultura națională*; Adrian Dinu Rachieru (România), *Mesianism și postmodernism în lirica basarabeană*; Catinca Agache (România), *Destine scriitoricești în Banatul iugoslav. Deceniul al șaselea: Ion Miloș și Florica Ștefan*; Ofelia Ichim (România), *România în imagini literare controversate*; Nicolae Leahu (Republica Moldova), *De la «regionalism» la «sincronism» și la ... perspectiva integrării europene*; Nicolae Crețu (România), *Personajul, între istorie și „Istorie”*; Șerban Axinte (România), *Aspecte ale dramaturgiei lui Paul Miron*.

♦ La SECȚIUNEA DE FOLCLOR, cu subtitlul *Identitate și alteritate în spiritualitatea românească*, moderator a fost Sabina Ispas (România),

secretar **Adina Ciubotariu**. Au susținut comunicări: **Silvia Chițimia** (România), *Broderia religioasă balcanică și colindele românești*; **Constantin Cubleșan** (România), *Miorița (varianta macedoneană)*; **Ana Hoțopan** (Ungaria), *Excurs asupra publicațiilor etnografice ale românilor din Ungaria*; **Silvia Ciubotaru** (România), *Elemente comune în folclorul medical al românilor din stânga și din dreapta Prutului*; **Sabina Ispas** (România), *Români uitați, români regăsiți. Identitate românească din afara Dacoromâniei*; **Mircea Fotea** (România), *Perspectiva holistă și energetică asupra lumii în spiritualitatea tradițională românească*; **Adrian Crupa** (România), *Reprezentări ale etniilor învecinate în imaginarul snoavei populare românești*.

♦ A avut loc și o masă rotundă, dezbateri pe tema *Identitate culturală și integrare europeană*, cu participarea reprezentanților societăților culturale românești din afara granițelor României.

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

♦ Șerban Axinte: *Radu Andriescu*, în „Timpul”, V, 2004, nr. 11, p. 11; *Focus: literatura tânără*, *ibidem*, p. 5; *Salomeea ține „capul” de afiș al noii stagiuni teatrale ieșene*, *ibidem*, p. 22; *România – o partitură în gamă minoră, cu diez la cheie*, *ibidem*, nr. 12, p. 6.

♦ Daniela Butnaru: *Probleme sintactice toponimice*, în *Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară*, vol. II, Bălți, 2004, p. 66–69.

♦ Adina Ciubotariu: *Conceptul de identitate românească ar trebui actualizat*, interviu cu cercetătorul Sabina Ispas, în „Convorbiri literare”, CXXXVIII, 2004, nr. 12, p. 7.

♦ Ion H. Ciubotaru: *Însemnătatea revistei „Ion Creangă”*, studiu introductiv la ediția anastatică a revistei „Ion Creangă”, vol. I (1908–1909), Vaslui, 2004, p. V–XXIII.

♦ Marius-Radu Clim: *Dicționarul Limbii Române în format electronic: realizări prezente și preocupări viitoare*, în *Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară*, vol. I, Bălți, Presa universitară bălțeană, 2004, p. 77–79.

♦ Elena Dănilă: *Vechi și nou în problema unităților sintactice românești (cu privire specială asupra textului)*, în „Analele Universității «Ștefan cel Mare»”, Suceava, Seria Filologie, A. Lingvistică, T. VIII, 2000–2002, Editura Universității Suceava, 2004, p. 189–206; *Vechi și nou în problema raporturilor sintactice în limba română (cu privire specială asupra raportului sintactic de incidență)*, în volumul *Tradiție și inovație în*

studiul limbii române. Actele celui de al 3-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română (27–28 noiembrie 2003), Editura Universității din București, 2004; *Vechi și nou în problema unităților sintactice din limba română (conceptul de «rest»)*, în *Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară*, vol. II, Bălți, Presa universitară bălțeană 2004, p. 37–41.

♦Stelian Dumistrăcel: *Ce trece, ce rămâne*, în „Semn” (Bălți), VII, 2004, nr. 3–4, p. 47; *Schimbări de modele*, în „Revista română”, X, 2004, nr. 4, p. 7; *Subminarea mariajului cuvintelor*, în „Dacia literară”, XV /serie nouă/, 2004, nr. 5 (56), p. 43–44; *Chiar de toate umorile?*, *ibidem*, nr. 6 (57), p. 41.

♦Florin Faifer: *Luptătorul (Vartan Mestugean)*, în „Convorbiri literare”, CXXXVIII, 2004, nr. 10, p. 69–70; *Semnul lucidității*, *ibidem*, nr. 11, p. 68–72; *Ludicul (Bogdan Ulmu)*, *ibidem*, nr. 12, p. 76–78; *Retrospectivă Val Gheorghiu*, în „Timpul”, V, 2004, nr. 12, p. 14; *Liviu Rebreanu – între comedie și dramă*, în „Revista Română”, X, 2004, nr. 4, p. 17; *Doruri și amoruri – senzualitatea ca zestre*, în „Însemnări ieșene”, I, 2004, nr. 2, p. 52–54.

♦Gabriela Haja: *Observații privind terminologia românească referitoare la teatrul popular*, în SCL, LI, 2000 (apărut în 2004), nr. 1, p. 135–146.

♦Ofelia Ichim: *Faceți parte din cultura europeană!*, dialog cu romanistul Heinrich Stiehler (Austria), în „Convorbiri literare”, CXXXVIII, 2004, nr. 11, p. 10–11; *Procesul urbanizării a distrus societățile tradiționale*, dialog cu etnologul Mihaela Bucin, Universitatea din Seghedin (Ungaria), *ibidem* nr. 12, p. 9–11; *Românii sub lupa călătorilor britanici*, „Semn” (Bălți), VII, 2004, nr. 3-4.

♦Dan Mănuacă: *Jurnalele lui Marin Preda*, în „Convorbiri literare”, CXXXVIII, 2004, nr. 10, p. 54–56; *Aron Cotruș – destin fragmentat*, *ibidem*, nr. 11, p. 43–45; *Liber Psalmorum*, *ibidem*, nr. 12, p. 46–48; *Distopie*, (I), (II), *ibidem*, nr. 10, p. 146–148, și nr. 12, p. 145–147; *De la Beethoven la Tănase Scatiu*, în „Saeculum”, III, 2004, nr. 7, p. 8–11; *Ecoul timpului probabil (Ion Hadârcă)*, în „Limba română” (Chișinău), XIV, 2004, nr. 7–8, p. 115; Sergiu Adam, *Interviu cu Dan Mănuacă*, „Ateneu”, an 41, 2004, nr. 11–12, p. 13.

♦Mioara Săcrieru-Dragomir: *Traducătorul Hronografului den începutul lumii., (ms. 3517) – vizitator al Constantinopolului: Nicolae Milescu Spătarul*, în *Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară*, vol. IV, Bălți, Presa universitară bălțeană, 2004, p. 110–114.

♦ Amalia Voicu: *De la Odysseas Elytis la Nichita Stănescu*, în „Convorbiri literare”, CXXXVIII, 2004, nr. 11, p. 133; *Studii eminesciene – Curriculum scholae*, în „Revista Română”, X, 2004, nr. 4, p. 20; *Cronica literară*, în „Poezia”, X, 2004, nr. 4, p. 233–236.

♦ Semnalăm apariția „Anuarului de lingvistică și istorie literară”, T. XLII–XLIII, 2002–2003, care publică studii ale cercetătorilor: Laura Manea, *Elemente de origine latină în scrierea lui Dosoftei Viața și petrecerea svinților (Litera A, partea a II-a)*; Mioara Săcrieru-Dragomir, *Hronograf den începutul lumii... – o traducere din limba greacă*; Doina Cobeț, *Articolul în gramaticile românești din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea*; Elena Tamba Dănilă, *Pronominalele o neutral și o etic în limba română*; Doina Hreapcă, *Statutul lingvistic al sudului Moldovei. Ipoteza unui vechi „dialect carpatic de sud-est”*; Vlad Cojocaru, *Două surse cartografice rusești vechi ca documente lingvistice*; Mircea Ciubotaru, *Entopice de origine slavă din câmpul semantic al noțiunii ‘loc umed, mlăștinos’ și reflexul lor toponimic*; Gabriela Haja, *C. Negruzzi – om de teatru*; Stănuța Crețu, *Legendă. Configurații arhetipale în poezia lui Ion Barbu*; Victor Durnea, *Un avangardist uitat – Mihail Dan*; Ofelia Ichim, *Magia cuvântului „acasă” din perspectiva scriitorului Vintilă Horia*; Adina Ciubotariu, *Uman și vegetal în lirica lui Nichita Stănescu*; Lucia Berdan, *Neamul ritualic*; Silvia Ciubotaru, *Elemente magice legate de tratamentul hemoriniei*; Dan Mănucă, *Șerban Vasile Bascovici*; Remus Zăstroiu, *Alexandru Busuioceanu*; Ofelia Ichim, *Luca Ion Caragiale*. Au semnat recenzii Mioara Săcrieru-Dragomir, Vlad Cojocaru, Luminița Botoșineanu, Daniela Butnaru, Florin-Teodor Olariu, Lucia Cireș, Șerban Axinte, Adina Ciubotariu, Silvia Ciubotaru, Amalia Voicu, Lucia Berdan și Nicoleta Borcea.

CĂRȚI

♦ *Dicționarul general al literaturii române, vol. I (A-B)*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004, 732 p. La această lucrare au colaborat și cercetătorii Departamentului de Istorie Literară de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în calitate de redactori de articole monografice și de membri în comisia de coordonare și revizie.

♦ *Tezaurul toponimic al României. Moldova, volumul I, partea a 3-a. Toponimia Moldovei în documente scrise în limbi străine*. Redactori: Mircea Ciubotaru, Vlad Cojocaru, Gabriel Istrate; schemă lexicografică și norme de redactare: Dragoș Moldovanu; revizie generală: Mircea Ciubotaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2004, XLII p. (Prefață, Introducere și Bibliografie) + 244 p. (format enciclopedic).

- ◆ *Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688. Pars VI. Josue, Judicum, Ruth*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 385 p. (format enciclopedic). Corodonatori: Al. Andriescu, Paul Miron. Autori: Al. Andriescu, Ileana Câmpean, Eugenia Dima, Doina Grecu, Gabriela Haja, Gustavo-Adolfo Loría-Rivel, Elsa Lüder, Paul Miron, Mioara Săcrieru-Dragomir, Stela Toma. Consultant științific: N. A. Ursu.
- ◆ Elena Tamba Dănilă: *Vechi și nou în sintaxa limbii române*, Iași, Casa Editorială „Demiurg”, 2004, 200 p. (teză de doctorat).
- ◆ Amalia Voicu (în colaborare): *Dintre sute de catarge*, volum îngrijit de Adrian Voica și Pavel Toma, Iași, Universitas XXI, 2004, 322 p.

COMUNICĂRI

● ȘEDINȚELE DE MIERCURI ale Institutului

◆ Ședința din 27 octombrie 2004:

◆ Nicoleta Borcea s-a ocupat, în comunicarea *Un «Adalbert von Chamisso» al Bucovinei: Ionel Calinciuc*, de activitatea în plan literar a scriitorului bucovinean. Conform surselor consultate la Arhivele Naționale Iași, acesta se trage din familia poloneză Chominski, înnobilită în vremea regelui Cazimir V (1609–1672). Străbunicul său, Ioan, trece în Bucovina, luând de soție pe Mărioara, fiica boierului Călin, numele familiei fiind ucrainizat ulterior, devenind Calinciuc. Ionel vede lumina zilei la 8 ianuarie 1856, în Borăuți, părinții săi fiind protosviterul Gavriil și Emilia. În spiritul tradiției familiei, se înscrie ca student la seminarul din Cernăuți, unde împarte, la un moment dat, camera cu Ciprian Porumbescu, trece apoi la studiul filosofiei, pentru a-și descoperi, în sfârșit, vocația pentru medicină, pe care o va urma la Viena și Graz. Bucovineanul are, paralel, preocupări literare, debutul producându-se în 1908, cu poema epică *Die Glocken von Boruti (Clopotele din Borăuți)*, care a cunoscut două ediții. O oarecare dificultate a constituit-o identificarea satului natal al lui Calinciuc, așezarea acestuia fiind găsită la izvoarele unui afluent al Prutului, Servitza, unde sunt mlaștini și frecvente alunecări de teren. Borăuții s-au unit cu satul vecin, Kiselev, el existând și în prezent, cu o populație de 527 locuitori. Ionel Calinciuc mai scrie balade, legende, doine și o epopee romantică, *Fata morgana*. În paginile sale domină fondul primordial al familiei și al Bucovinei românești, pe care se inserează influența germană, ca la Adalbert von Chamisso, în poezia căruia se armoniza specificul original francez cu elemente germanice. Devenit consul general al României la Marienbad, deși trecuse, fără voia lui, prin două cetățenii străine, austriacă și cehoslovacă, Ionel Calinciuc a rămas român neaoș, iubitor de țară și de

neam. Concetățenii săi, văzând pericolul de a se desființa „România jună”, s-au adresat lui Calinciuc, pe care l-au ales, după insistențe, președintele societății. În lunga sa carieră de medic, de două ori autoritățile austriece i-au propus funcția de primar al orașului, dar Calinciuc a refuzat ambele propuneri. Cu trei săptămâni înainte de moarte, versurile sale din volumele *Traumland (Țară de vis)* și *Die Glocken von Boruti (Clopotele din Borăuți)*, împreună cu traducerea poeziei din urmă, au fost citite la Academia Română, cu prilejul unei ședințe omagiale.

◆ Au fost prezentate participările la următoarele manifestări științifice naționale și internaționale:

Cel de-al XXIV-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică (CILPR), 1–6 august 2004, Aberystwyth, Marea Britanie (Cristina Florescu); Colocviul *Tratamentul neologismelor în limba română în mileniul III*, București, 23–24 septembrie 2004 (Elena Dănilă); Conferința *Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară*, 15–16 octombrie 2004, Bălți, Republica Moldova (Marius-Radu Clim).

◆ Ședința din 24 noiembrie 2004:

◆ Victor Durnea a susținut comunicarea *Afacerea Porn*.

◆ Sorin Ifitimi, cu *Știri noi despre Daniil Philippidis*, comunică informații biografice despre un cărturar grec cu importante merite în cultura românească. Daniil (Dimitrios) Philippidis este cel dintâi care a folosit, în scris, numele *România* (1816). Lingvistul Alexandru Philippide îl arată ca „unchi după frate al bunicului său”, Nicolae. Daniil era fiul lui Philippos Argyriu, fiind primul din familie care și-a luat numele *Philippide*. Se știe că, după revoluția elenă de la 1821, Daniil Philippidis s-a refugiat peste Prut, în Basarabia. Al. Philippide afirmă că Daniil „a fost numit egumen la o mănăstire din Bălți și aici, în acest oraș, a încetat din viață, la 9 noiembrie 1832” („Arhiva”, Iași, 1893, p. 162–165). Ariadna Camariano-Cioran semnala că în Arhivele Statului din Chișinău se păstrează Registrul de stare civilă a bisericii din Bălți, în care, sub data de 6 noiembrie 1832, a fost înregistrat decesul acestui cărturar (*Les Académies*, Thessaloniki, 1974, p. 612–627). Biserica Sf. Nicolae din Bălți, ctitorită la 1790, era singura existentă în localitate la 1832. Doar aici putea să fie înhumat Daniil Philippidis. Ștefan Gr. Berechet a publicat inscripțiile care se aflau acolo în vremea sa, dar nici una dintre ele nu se referă la Philippidis (cf. „Analele Comisiunii Monumentelor Istorice din Basarabia”, II, 1927, p. 137). Al. Philippide presupunea că Daniil ar fi murit ca egumen la o mănăstire din Bălți sau din apropiere. În zonă nu a existat, la acea epocă, nici o mănăstire la care acesta să fi fost egumen (cf. Visarion Puiu, RSIAB, XI, 1919). La Bălți, am constatat (în anul 2004) că la biserica

Sf. Nicolae nu se mai păstrează nici o piatră de mormânt. La Muzeul de Istorie și Etnografie din localitate, am solicitat sprijinul muzeografei Lucia Neagu, care a făcut investigații, fără a găsi nici o informație nouă. Un cimitir mai vechi, în care ar fi putut fi îngropat Daniil Philippidis, a existat în zona bisericii Sf. Petru și Pavel, dar acesta a fost dezafectat în urmă cu mai mulți ani, pentru a se construi un pavilion administrativ al Întreprinderii „Răutul”. Deși Lucia Neagu a fost atunci de față, nu știe să se fi găsit un asemenea mormânt. Nu s-a păstrat, la Muzeu sau în altă parte, nici o piesă din acest cimitir. La solicitarea noastră, dr. Silvia Corlăteanu a depistat următoarea însemnare în Arhivele Naționale ale Republicii Moldova. Textul aduce câteva date noi: se arată că la 10 noiembrie 1832 a fost înmormântat „profesorul grecescul Daniil sân [fiul] lui Vasile Filippidis [?!]”, că „a citit prohodul preotul Procopie Timofeevici Fronea”, iar în ultima rubrică se menționează că „a fost înmormântat în țântirimul orașului Bălțile de protoiereul Avramie Antonovski cu sobari” (Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fondul 211, *Registrelle metricale ale guberniei Basarabia*, Inventar 1, *Registrelle metricale ale parohiilor jud. Iași/Bălți*, u.p. 54, vol. I, fila 27). Însemnarea infirmă presupunerea că Daniil ar fi fost egumen în momentul decesului. Acesta nu este menționat nici măcar ca monah, ci doar ca profesor. Învățatul grec nu a fost înhumat în jurul bisericii Sf. Nicolae, ci în necropola civilă a orașului. Din acest cimitir nu a mai rămas astăzi nici o urmă.

- ◆ Au fost prezentate participările la următoarele manifestări științifice naționale și internaționale: *Al doilea Seminar Internațional al proiectului AMPER* (Atlas multimedia prosodique de l'espace roman), 3–4 iunie 2004, Grenoble (Luminița Botoșineanu); *Al XVIII-lea Congres Internațional IOSOT* (International Organisation for the Study of the Old Testament), 1–6 august 2004, Leiden (Veronica Olariu); Simpozionul *Prezența teatrului german în Moldova*, 14–15 octombrie 2004, Iași (Nicoleta Borcea).

- ◆ Ședința din 15 decembrie 2004:

- ◆ Elena Dănilă, în comunicarea *Cuvinte afuncționale*, subliniază faptul că, pornind de la *criteriul sintactic/funcțional*, cuvintele pot îndeplini următoarele tipuri de funcții: *funcții sintactice*; *funcții de marcă (morfologică)* – pentru categoriile gramaticale; *sintactică* – pentru raporturi sintactice; *logică* – pentru negație); *funcții expresive (stilistice)*, care pot «dubla» toate celelalte funcții; *funcții exclusiv expresive* sau pot fi *afuncționale*. A fost luat în discuție ceea ce în lucrările de specialitate mai «noi» este numit *cuvânt «fără funcție»*. O primă categorie de *cuvinte afuncționale* este reprezentată de unele *adverbe-semnal* pentru *funcția sintactică de apozitie*, de felul *adică*, (*și*) *anume*, *altfel spus*, *cu alte cuvinte*, *alias*, *recte* etc. (ex.: „A exista –

adică a colora fiecă clipă”, la Cioran, *Amurgul*, p. 121). O altă categorie de *cuvinte afuncționale* este reprezentată de «elementele» prin care se enumeră argumentele unei demonstrații, de tipul *în primul rând, în al doilea rând* etc. (ex.: „Țin foarte mult la el pentru că, *în primul rând*, este un om foarte inteligent, *în al doilea rând*, este o persoană foarte corectă, *în al treilea rând*, îmi este prieten”). Se observă faptul că în enumerarea unor argumente, în locul numeralului ordinal (*întâi, al doilea, al treilea* etc.), în limba română vorbită există tendința de a utiliza numeralele cardinale cu valoare adverbială (*unu, doi, trei* etc.), datorită comodității exprimării. Aceste cuvinte marchează o enumerare propriu-zisă, în limbă existând și alte «elemente» similare care pot marca argumentele unei demonstrații. Deosebirea fundamentală este că, dacă numeralele cu valoare adverbială de tipul *întâi, al doilea, al treilea, unu, doi, trei* etc. teoretic pot marca o infinitate de argumente ale unei demonstrații, prin celelalte «elemente», de tipul *pe de o parte, pe de altă parte/pe de alta; dintr-un (anumit) punct de vedere, din alt punct de vedere* etc. se pot enumera doar câte două argumente, cel mai adesea opozabile (ex.: „*Dintr-un anumit punct de vedere*, era bine să nu se fi întâmplat asta, *din alt punct de vedere*, e mai bine că a procedat așa.). O a treia categorie de cuvinte afuncționale este reprezentată prin *interjecții de exteriorizare* a unor stări psihice/fizice ale ființei umane, de felul *la-la-la, fiu-fiu-fiu* etc., care pot fi subcategorizate și ele, în funcție de caracterul lor *voluntar* (*tra-la-la* – cântatul fără cuvinte, *fiu-fiu-fiu* – fluieratul etc.) sau *involuntar* (*hapciu* – strănutul; *cîhî-cîhî* – tușitul etc.). O ultimă categorie de cuvinte afuncționale este reprezentată prin *interjecții de imitare* (aproximativă și fără mesaj) a sunetelor și zgomotelor din lumea înconjurătoare, de tipul *pu-pu-pup, cucu* etc. La această categorie de cuvinte afuncționale trebuie menționat faptul că ele au o «*reprezentare*» convențională atât în codul oral, cât și în cel scris. Această «*reprezentare*» (scrisă sau orală) este diferită în funcție de limba folosită de vorbitor (de ex., sunetul scos de cocoș poate fi redat prin rom. *cucurigu*, engl. *cock-a-doo-dle-doo*, fr. *cocorico/coquerico*, sp. *¡quiquiriquí!*). Cuvintele afuncționale se pot grupa, astfel, în felul următor: cu informație lexicală, fără nici un fel de funcție (nici funcție sintactică, nici funcție de marcă, nici funcție expresivă, nici funcție exclusiv-expresivă), de tipul *în primul rând, în al doilea rând* etc.; cu informație gramaticală, fără nici un fel de funcție, de felul *adică, anume* etc.; fără nici un fel de informație, fără nici un fel de funcție, de tipul *pu-pu-pup, cucu* etc.

♦ Adina Ciubotariu: „Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor «C. Brăiloiu»”, București, Editura Academiei, tomul IX–X, 1998–1999, 167 p., și tomul XI–XIII, 2000–2002, 490 p.,.

♦ Gabriela Haja a informat că, în cadrul proiectului **Dicționarul limbii române (DLR) în format electronic. Studii privind achiziționarea**, cu nr. de cod 1815, finanțat de CNCSIS, cu derulare în perioada 2003-2005, cercetătorii de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” al Academiei Române au organizat, în

colaborare cu Facultatea de Informatică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” și cu Institutul de Informatică Teoretică al Academiei Române, în perioada 9–10 decembrie, un Atelier de lucru cu următoarele obiective: *diseminarea rezultatelor cercetării din cadrul proiectului, realizate până în luna noiembrie a acestui an; stabilirea și utilizarea constructivă a celor mai performante modalități de valorificare a rezultatelor cercetării; realizarea unei baze de colaborare cu cercetătorii din centre de cercetare universitare și academice, din București și din Cluj-Napoca, în vederea stabilirii unor proiecte viitoare comune, pe baza acestor rezultate, care vor avea drept finalitate informatizarea cercetării lexicografice românești.* La Atelier au participat: dr. Florin Vasilescu și drd. Victor Celac de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române din București, Bogdan Harhăță de la Institutul de Filologie Română „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca și dr. Roberto Merlo de la Universitatea din Torino (Italia), lector la Universitatea din Oradea, acad. Dan Tufiș de la RACAI București, Horia-Nicolai Teodorescu, m. c. al Academiei Române, directorul Institutului de Informatică Teoretică din Iași, dr. Dan Cristea, profesor la Facultatea de Informatică a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Au mai participat cercetători de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de la Institutul de Informatică Teoretică, cadre didactice, doctoranzi și masteranzi de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Lucrările Atelierului s-au desfășurat la Academia Română – Filiala Iași și la Facultatea de Informatică. În prima zi au fost prezentate rezultatele cercetărilor din cadrul grantului **Dicționarul limbii române (DLR) în format electronic. Studii privind achiziționarea**, precum și premisele valorificării acestor rezultate în vederea realizării acestui instrument de cercetare indispensabil. De asemenea, a fost prezentată aplicația cu titlul: **DLR informatizat – bază de atestări pentru o reeditare**, ca mod de valorificare a rezultatelor cercetării din cadrul grantului, realizată de analist programator Mona Pădureanu, asist. cercet. Marius-Radu Clim, de la Institutul „A. Philippide”, în colaborare cu asist. univ. Corina Forăscu și masterand Iulian Tănăsescu de la Facultatea de Informatică. Ulterior, invitații lexicografi din București și din Cluj-Napoca au prezentat preocupările și a rezultatele de până în prezent referitoare la procesul de informatizare a cercetării lexicologice-lexicografice existente în Institutele pe care le-au reprezentat. Concluzia a fost că, din punctul de vedere al colaborării dintre lingviști și informaticieni, precum și al rezultatelor acestei colaborări, Institutul de Filologie din Iași se situează pe o poziție privilegiată. Ca argument, a fost prezentat și proiectul privind **Tehnoredactarea Noului Atlas lingvistic român pe regiuni cu asistența calculatorului**, realizat prin conlucrarea cercetătorilor de la Departamentul de Dialectologie al Institutului „A. Philippide” și a cercetătorilor de la Institutul de Informatică Teoretică din Iași, în cadrul planului de cercetare al Academiei Române, plan materializat într-un **Prospect al Noului Atlas lingvistic român pe regiuni.**

Moldova și Bucovina, în curs de tipărire. Au urmat discuții din care a rezultat necesitatea informatizării cercetării lexicografice românești, prin preluarea a ceea ce s-a realizat până în prezent și prin proiectarea unor instrumente și resurse fundamentale: **DLR în format electronic; Baza de Texte ale Limbii Române (corpus adnotat al limbii române)**. Lucrările au continuat în ziua următoare la Facultatea de Informatică din Iași, unde au fost prezentate o serie de instrumente electronice de prelucrare automată a limbajului, precum și proiecte (naționale și internaționale) la care au colaborat și cercetători lexicografi de la Iași și de la București. Lucrările s-au încheiat prin fixarea cadrului de realizare, în viitor, a unor proiecte comune, în vederea informatizării cercetării filologice, a stabilirii unor relații cât mai strânse de conlucrare științifică între institutele de cercetare ale Academiei pe de o parte, și, pe de altă parte, între acestea și instituțiile de învățământ superior.

◆ Florin-Teodor Olariu a prezentat **Conferința Limba română – structură și funcționare**, Universitatea București, 25–26 noiembrie 2004.

● Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, împreună cu Institut für donauschwäbische Geschichte und Landeskunde, din Tübingen, Catedra de germană a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Muzeul Literaturii și Centrul Cultural German au organizat simpozionul **Prezența teatrului german în Moldova (Die Präsenz des deutschen Theaters in der Moldau)**, Iași, 14-15 octombrie 2004. Au susținut comunicări și cercetători de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”: Nicoleta Borcea, **Cronicari ai teatrului german din Cernăuți în prima jumătate a secolului al XX-lea**), Dan Mănuță, **Traducerile lui Schlegel/Tieck: sursă pentru receptarea lui Shakespeare la români**), și Remus Zăstroiu, **Teatrul lui Fellner & Helmer la Iași**.

● Alte comunicări:

◆ Șerban Axinte: **Un „clasic” al generației nouăzeci: Cristian Popescu**, la sesiunea de comunicări organizată de Catedra de Literatură Română a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 30 octombrie 2004.

◆ Stelian Dumistrăcel: conferința **Discursul repetat și funcția fatică a limbajului ca trăsătură specifică stilului publicistic**, în cadrul ciclului de conferințe ale Academiei Române „Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor”, București, 11 noiembrie 2004.

◆ Dan Mănuță: **Sursele regionalismului în literatura română**, Colocviul **Modernism – „Neomodernism” – Postmodernism**, organizat de Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 30 octombrie 2004; **Sadoveanu și Thanatos**, la Sesiunea Științifică **Mihail Sadoveanu – ctitor al romanului românesc** (organizatori Ministerul Culturii și Cultelor și Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul”), Vaslui, 27 noiembrie 2004.

- ◆ Florin-Teodor Olariu: *Editarea informatizată a textelor dialectale în limba română* (în colaborare), în cadrul „Zilelor academice ieșene”, ediția a XV-a, septembrie 2004.
- ◆ În perioada 15–16 octombrie 2004, s-a desfășurat la Bălți, în Republica Moldova, Conferința Științifică Internațională *Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știința literară*, organizată cu prilejul aniversării a 50 de ani de la înființarea Facultății de Limbi Străine din cadrul Universității de stat „A. Russo”. După mesajele de deschidere, au urmat atelierile lingvistice și comunicările. De la Institutul de Filologie Română au participat: asist. cercet. Daniela Butnaru, cu *Probleme sintactice toponimice*, asist. cercet. Marius-Radu Clim, cu *Dicționarul Limbii Române în format electronic: realizări prezente și preocupări viitoare*, cercet. șt. Elena Dănilă, cu *Vechi și nou în problema unităților sintactice din limba română (conceptul de „rest”)*, și cercet. șt. pr. Mioara Săcrieru- Dragomir, cu *Traducătorul Hronografului den începutul lumii., (ms. 3517)- vizitator al Constantinopolului: Nicolae Milescu Spătarul*. Lucrările au fost publicate în patru volume aniversare.
- ◆ În perioada 25–26 noiembrie 2004 a avut loc, la Facultatea de Litere a Universității din București, Conferința Catedrei de limba română, având tema *Limba română – structură și funcționare*. Ajunsă la cea de-a patra ediție, conferința a reunit anul acesta aproximativ 120 de participanți din cinci țări (Franța, Belgia, Olanda, Republica Moldova și România), devenind, treptat, un oportunitate remercabilă oferită participanților pentru a se informa asupra ultimelor direcții de cercetare ce au ca obiect limba română. De la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” au participat cercetătorii Daniela Butnaru, cu comunicarea *Structură și funcționare în toponimie*, Elena Dănilă, cu *Adverbe etice*, și Florin-Teodor Olariu, cu *Câteva considerații asupra funcțiilor limbajului*.

LA ANIVERSARE

DOINA HREAPCĂ

Ieșeancă născută în refugiu la Sibiu, pe data de 1 decembrie 1944, după mai bine de trei decenii de activitate la Institutul „A. Philippide”, colega noastră ilustrează, cu rezultate de admirat, o direcție de cercetare la Departamentul de dialectologie, cea a publicării etnotextelor, după cum persoana D-sale este în mod curent și firesc asociată cu publicația noastră, „Anuar de lingvistică și istorie literară”, la a cărei editare Doina Hreapcă lucrează, din anul 1976, ca secretar științific de redacție. Chiar numai prin

aceste repere se conturează deja profilul unui cercetător dedicat muncii de echipă, celei puse în slujba preocupărilor majore ale Institutului și afirmării potențialului științific al acestuia.

Dialectolog de formație și vocație, ceea ce impune multiple cunoștințe de specialitate (istoria limbii, fonetică, lexicologie) și din discipline conexe (etnografie, mitologie populară), dar presupune și cunoașterea artei comunicării și a interpretării socio- și psiholingvistice a manifestărilor acesteia, Doina Hreapcă a participat la anchete cu Chestionarul *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni* efectuate în toate zonele Moldovei și Bucovinei și a fost membră constantă a echipei ce a investigat graiurile din sudul Moldovei. Rezultate: acestei zone îi aparțin textele din primele două volume de profil (cca 600 de pagini), publicate în anii 1993 și 1995, apreciate în mod deosebit de specialiști, la a căror pregătire pentru tipar ea a avut o contribuție majoră: transcriere fonetică, formarea profesională a colaboratorilor (cu multă generozitate), revizie, proiecție editorială cu inovații nu numai tehnice, preocupări continuate în pregătirea pentru tipar a volumelor următoare. Tot graiurilor din această zonă le sunt consacrate glosarul regional, în curs de elaborare, dar, mai ales, originala sa teză de doctorat având ca obiect *Enclavele lingvistice munteneste din sudul Moldovei*, evaluată de comisie, la susținere, cu calificativul „foarte bine” și cu distincția „magna cum laude”, ca fiind o contribuție științifică remarcabilă, de o deosebită complexitate, cu rezultate ce reprezintă câștiguri pentru dialectologia românească (capitole din teză au apărut în publicații de specialitate).

Profesionalismul cercetătoarei și spiritul ei de răspundere, remarcate și prețuite, au fost din plin valorizate și prin atragerea Doinei Hreapcă la pregătirea pentru tipar a unor importante ediții, printre care culegerea de studii a lui Eugen Coșeriu, *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică* (Chișinău, 1994), suplimentul la „Anuar” pe anii 1992–1993 cuprinzând *Prelegerile și conferințele* aceluiași savant (Iași, 1994) sau lucrările celui de al III-lea Simpozion Național de Dialectologie Românească („Anuar”, Iași, 1984) și, recent, în echipa de editare a celui de al treilea volum de hărți și material necartografiat din *NALR. Moldova și Bucovina*.

De altfel, unele din volumele de studii amintite anterior reprezintă numai o ilustrare a activității Doinei Hreapcă în calitate de secretar științific de redacție, concretizată în pregătirea pentru tipar (în colaborare, dar având rolul principal) și revizia finală a 16 volume, însumând peste 5000 de pagini, din seriile de lingvistică și de literatură ale publicației Institutului, muncă ce poate fi echivalată cu pregătirea a tot atâtea ediții.

Dialectologii de la Iași și nu numai aceștia recunosc deosebita competență, spiritul critic și acribia colegei lor, dovedite de rezultate; studiile, exemplare, privind tipologia sonorizării consoanelor surde în grupuri cu sonante (model preluat, apoi, în alte cercetări de fonetică), descifrarea mărturiilor aduse de ariile de tip „culoar” și „enclavă” de pe hărțile ALR, semnificația și explicarea „diftongilor cu elemente egale” sau argumentarea existenței unui vechi „dialect carpatic de sud-est”, subtilitatea transcrierii textelor dialectale publicate în *Antologia fonetică a limbii române* (1988, coord. Andrei Avram), realizarea capitolelor, deosebit de dificile, prin care a contribuit la elaborarea studiului monografic *Ancheta dialectală ca formă de comunicare* (1997) sunt tot atâtea cărți de vizită ce ilustrează o profesie practică cu seriozitate și pasiune. Aceste calități au fost transpuse, apoi, în factori de concentrare și de echilibru în serviciul reușitei anchetelor de teren desfășurate, în anii 1990–1994, împreună cu dialectologii de la Chișinău, pentru proiectul de colaborare cu Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a Republicii Moldova intitulat *Graiurile românești de la est de Carpați. Etno- și sociotexte*.

Așadar, cu demnitatea și discreția ce o caracterizează, colega noastră împlinește vârsta pe care i-o hotărăște data nașterii; pentru toți cei care o cunosc, evenimentul nu este decât o provocare: cu ce descoperire urmează să ne mai surprindă Doina Hreapcă, ce fapt pe lângă care am trecut inertial, analizat dintr-o neașteptată perspectivă și cu profunzime, se va dovedi important pentru cunoașterea graiurilor din spațiul moldav și pentru înțelegerea rezultatelor anchetei dialectale, ce volume frumoase va mai îngriji?

Cercetătorii de la Departamentul de dialectologie

RESTITUIRI

Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”

„Ultima ședință s-a ținut în februarie 1944, sub președinția profesorului universitar Iorgu Iordan, directorul Institutului. Am reluat activitatea, cu ședința de joi, 7 februarie 1946. Exact o întrerupere de doi ani, dar în care România a depășit în evenimente cercul strâmt al timpului. Îngrijorarea și dezastrul țării, acum doi ani în urmă, s-a abătut, firește, și asupra Institutului, care a pibegit, cu Universitatea ieșeană, la Zlatna. Întorși din pibegie și însuflețiți de idei și speranțe noi, Institutul n-a putut totuși să-și redeschidă porțile luminii și ale științei, pentru că directorul lui, d. prof. Iorgu Iordan,

„filologul-cetățean”, cum i s-a zis, a fost nevoit să-și dea prețioasa d-sale contribuție și pe terenul vieții politice, ca ambasador al României în U.R.S.S.

La ultima d-sale venire în țară, prins în treburi ostenitoare de stat, a găsit totuși răgazul a se gândi și la Institutul „Alexandru Philippide”, dispunând reînceperea activității și sub aspectul ședințelor publice, căci în ce privește tipărirea volumelor X și XI ale Buletinului, ea fusese asigurată prin delegația ce a dat, încă de mai înainte, tinerilor colaboratori, domnilor G. Ivănescu și Gavril Istrate.

Însuflețiți de idei și speranțe noi, cum am mai zis, s-ar părea că trebuie să îndrumăm și Institutul nostru spre alte orizonturi de viață științifică. Cred că nu va fi nevoie! Directorul nostru și în trecut disprețuia restricțiile impuse de vicisitudinile timpului, și singurul criteriu aplicat era, cum zice în Cuvânt înainte programatic: „osteneala neîncetată de a descoperi adevărul prin mijloace oneste și curajul de a-l spune, chiar atunci când el ar putea supăra pe oameni” (Buletinul Institutului (1934), p. 1). În felul acesta, s-a format în jurul lui, nu numai o școală științifică-filologică, dar și o școală a caracterelor inflexibile și corecte.

De aceea vedem cu satisfacție că, în 1941, paginile Buletinului nostru (vol. VII-VIII, 1940–1941, p. 337–344) puteau condamna cu vehemență și curaj ideile năstrușnice ale germanului Edgar Glässer, care introduse considerente politice rasiale și naziste în filologie. Și tot așa, în 1942, Directorul nostru aducea laude lingvistului român A. Graur, pentru „calitățile pe care i le-au recunoscut cel puțin într-o vreme, mai toți confrății indigeni...”. Acest „cel puțin într-o vreme” face parte din stilul presărat cu reticențe și rezerve ale profesorului Iordan, ori de câte ori ia o atitudine contrarie acelor ce se pleacă vremurilor trecătoare și schimbătoare.

Mai este ceva ce palpită în paginile Buletinului nostru: este perseverența cu care Institutul s-a strecurat și a învins toate dificultățile materiale enorme, mai ales în ultimii ani. Deși nu are privilegiul acordat altor Institute universitare, de a fi înscris în buget, cu personal plătit, totuși el, condus de flacăra idealismului științific, a plutit întotdeauna deasupra nevoilor învinse.

Cum vedeți, suntem în situația de a ne socoti, pentru acest an școlar, un fericit moștenitor, iar grija noastră se va situa pe calea tradiției de a oferi, mai ales tinerilor studenți și colaboratori, prilej de afirmare, pe terenul științific, filologic, istorico-literar și este o veste nouă – pe teren beletristic. Suntem convinși că tineretul universitar trebuie pus la adăpost de preocupările sterile, care macină timpul în mod inutil și că menirea lui este a se îndemna, în primul rând, spre studii și cercetări științifice.

Facultatea de Litere din vechea cetate a culturii adaugă un mijloc nou de educare științifică, chemând pe cei doritori și interesați să-și facă «datoria permanentă față de cultură, deci față de neam și de umanitate» (Buletinul, VII–VIII, 1940–1941, p. 398).”

(Dan SIMONESCU, *Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”*, articol reprodus din „Moldova liberă”, 12 februarie 1946, p. 1, semnalat de prof. univ. dr. Gavril Istrate).

VARIA

♦ Asist. cercet. Daniela Butnaru a fost admisă la doctorat, în urma examenului susținut, propunând tema de cercetare *Toponimia bazinului hidrografic al Neamțului*.

♦ Pe 11 octombrie 2004, asist. stagiar Marius-Radu Clim a susținut concursul pentru ocuparea postului de asistent de cercetare.

♦ Din luna octombrie 2004, Marius-Radu Clim urmează cursurile de limba germană de la Centrul Cultural German din Iași.

♦ Pe data de 20 noiembrie 2004, cercet. șt. Elena Dănilă a susținut, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul *Vechi și nou în sintaxa limbii române*, sub conducerea științifică a prof. dr. Corneliu Dimitriu.

♦ Prof. univ. Dan Mănucă a fost Președintele juriului de acordare a premiilor la Salonul internațional de carte românească, ediția a XIII-a, Iași, 7–9 octombrie 2004, (organizatori Ministerul Culturii și Cultelor și Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”, Iași); moderator la Colocviul *Un secol de Sadoveanu* (organizatori Ministerul Culturii și Cultelor și Muzeul Literaturii Române, Iași, 5 noiembrie 2004); a prezentat la Muzeul Literaturii Române, Iași, 17 decembrie 2004, volumul *Eminescu și intertextul romantic* (ed. II, Iași, Junimea, 2004) de Marina Mureșanu Ionescu.

♦ **Asociația Culturală „A. Philippide”**

Prin certificatul de înscriere a persoanelor juridice fără scop patrimonial, nr. 124/A/22.11.2004, s-a constituit Asociația Culturală „A. Philippide”, care este o asociație non-profit, având ca scop promovarea culturii românești prin facilitarea accesului cercetătorilor la manifestări științifice naționale și internaționale, prin sprijinirea aparițiilor editoriale, precum și prin intensificarea colaborării dintre membrii Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și cei ai unor institute și universități din străinătate. **Obiectivele asociației sunt:**

1. Organizarea de simpozioane naționale și internaționale pentru schimb de experiență (incluzând și diaspora) și pentru difuzarea rezultatelor studiilor românești în țară și în străinătate.

2. Crearea unor facilități tinerilor cercetători pentru a publica teze de doctorat sau a susține conferințe la diferite institute similare din străinătate.
3. Publicarea rezultatelor studiilor întreprinse de cercetătorii din Institut, sub formă de cărți pe suport clasic sau electronic.
4. Publicarea unei reviste a Institutului, independente, sau în colaborare cu Editura Academiei Române.
5. Recuperarea și tipărirea unor lucrări manuscrise ale scriitorilor și cercetătorilor filologi decedați, lucrări care se evidențiază prin originalitate, abordând perspective inedite și susținând puncte de vedere personale în lingvistica, critica și istoria literară ori în beletristica românească.
6. Atragerea de fonduri pentru editarea de cărți aparținând cadrelor didactice din învățământul superior și mediu, persoane ieșite la pensie, a căror condiție financiară nu le permite achitarea sumelor cerute de edituri pentru a li se publica studiile de interes cultural.
7. Achiziție de carte românească pentru bibliotecile din Republica Moldova și Ucraina.
8. Oferirea de stagii de pregătire în cadrul Institutului „A. Philippide” pentru tinerii cercetători din Republica Moldova și Ucraina.
9. Stabilirea de parteneriat cu instituții similare din Republica Moldova și Ucraina în vederea elaborării unor studii și cercetări de specialitate, pentru recuperarea și valorificarea tradiției filologice românești din aceste țări.
10. Colaborări cu instituții de învățământ superior și de cercetare, cu organizații de peste hotare, interesate de proiecte vizând reflexe ale culturii române în spațiile limitrofe teritoriului dacoromânesc.
11. Intensificarea integrării limbii și culturii române în circuitul european al limbilor și culturilor romanice.
12. Sensibilizarea forurilor europene asupra limbii și literaturii române în calitatea acestora de participante active în cadrul definirii eurozonale a culturii continentale.
13. Integrarea limbii și culturii române în arealul cultural balcanic.
14. Promovarea rezultatelor cercetătorilor străini preocupați de raporturile culturii române cu spațiile culturale învecinate.
15. Stabilirea de parteneriat cu alte societăți și fundații de profil din țară și din străinătate.

Redacția: Mircea Ciubotaru, Gabriela Haja, Ofelia Ichim
INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
TH. CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700479 • TELEFON: 004.0232/267597
E-MAIL: secretariat@philippide.is.edu.ro
WEB: <http://www.philippide.is.edu.ro>
ISSN 1582-5019